



SURİYE’NİN GELECEĞİ ASTANA SÜRECİNİN BAŞARISINA MI BAĞLI?

Ahmet Ünal ÇEVİKÖZ

E. Büyükelçi, BİLGESAM Bilge Adamlar Kurul Üyesi



INTERNATIONAL MEETING ON SYRIAN SETTLEMENT

Astana, January 23-24, 2017

rocess #Peace4Syria #AstanaProcess #Peace4Syria #AstanaProcess #Peace4Syria #AstanaProcess #Peace4Syria #AstanaProcess #Peace4Syria #AstanaProcess



Uluslararası toplum Suriye sorununun başlangıcından itibaren gereken kararlı tutumu gösteremedi. Bu gecikme zaman içinde Suriye topraklarının bölgede yerleşmek için fırsat kollayan terör örgütlerinin kontrolüne geçmesine yol açtı.

Ortadoğu bölgesi ve onu bütünleyen bitişik Doğu Akdeniz coğrafyası tarih boyunca uluslararası ilişkilerin önemli odak noktalarından birini oluşturmuştur. Son yıllarda bu bölge önemli bir dönüşümün içinden geçiyor. Türkiye'nin güney komşuları olan Irak ve Suriye toprakları üzerinde uluslararası teröre karşı sürdürülen mücadele devam ediyor. Bir yandan Irak ordusunun Musul'da yürüttüğü hareket, diğer yandan uluslararası koalisyonun Suriye'de Rakka etrafında yoğunlaşan askeri hareketi bölgenin yeniden istikrara kavuşturulması için büyük önem taşıyor.

Arap uyanışı hareketinin Suriye'ye yansımından ve bu ülkede bir iç savaş ortamının doğmasından bu yana neredeyse yedi yıl geçti. Birçok gözlemci Suriye'nin bu karmaşa ortamına girmeden önce 2010 yılında sahip bulunduğu ekonomik göstergelere yeniden kavuşabilmesi için uzun yıllara ve yüzlerce milyar ABD dolarlık yatırımlara ihtiyacı olduğunu dile getiriyorlar. Suriye'deki mevcut durum bugün dünya üzerindeki yüksek mülteci sayısının ortaya çıkmasında da en büyük sebeplerden birini oluşturuyor.

Uluslararası toplum Suriye sorununun başlangıcından itibaren gereken kararlı tutumu gösteremedi. Bu gecikme zaman içinde Suriye topraklarının bölgede yerleşmek için fırsat kollayan terör örgütlerinin kontrolüne geçmesine yol açtı. Suriye'nin yeniden istikrara kavuşması ve bu ülkede imar çabalarının başlatılması için huzur ortamının sağlanması gerekiyor. Bunun için daha hala uzun bir süreye ihtiyaç duyulduğu belirtiliyor.

Türkiye sorunun başından itibaren dokuzyüz kilometre uzunluğunda kara sınırına sahip olduğu bu güney komşusunun istikrarı için çeşitli çabalar içinde oldu. Geçen süre zarfında Türkiye'nin Suriye'de izlediği politika ciddi eleştirilere maruz kaldı. Önceleri Suriye'deki mevcut rejimin meşruiyetini kaybettiğini ileri süren Türkiye zaman içinde bu sorun karşısında izlediği politikayı çeşitli nedenlerden ötürü gözden geçirmek, gerektiğinde yeni uyarlamalara tabi tutmak zorunda kaldı. Bununla beraber, Türkiye'nin Suriye politikasının değişmeyen en önemli unsurunu bu ülkenin toprak bütünlüğünün ve siyasi birliğinin korunması hedefi oluşturdu.







INTERNATIONAL Astana,

#AstanaProcess #Peace4Syria #AstanaProcess #Peace4Syria #AstanaProcess #Peace4Syria #AstanaProcess #Peace4Syria #AstanaProcess



Türkiye bugün de bu hedefe yönelik olarak faaliyetlerini sürdürüyor. Fırat Kalkanı harekati ve bunun sonucunda Suriye'nin kuzeyinde terörden arındırılmış bir bölge yaratılması bu açıdan önemli bir aşama oldu. Bu hareket sonucunda Türkiye'de bulunan Suriye'li mültecilerin bir bölümünün Cerablus ve etrafında yerleşim imkanına kavuşması da Suriye'de istikrar adına son dönemde kaydedilen en önemli gelişmelerden birini oluşturdu. Ancak Suriye'nin geleceğine ilişkin yol haritası konusunda Türkiye'nin bugün önceliği ateşkesin sürdürülebilirliğine verdiğini vurgulamak yerinde olacaktır.

Son olarak Suriye'de belirlenen çatışmasızlık bölgelerinden birinde aktif görev almaya hazırlanan Türkiye'nin bu maksatla başlattığı askeri hazırlıklar da artık son aşamasına geldi. Büyük sayıda mühimmat, askeri teçhizat, zırhlı personel taşıyıcı ve seferberlik halindeki askerleriyle Türkiye Suriye sınırında almakta olduğu düzenin son rötuşlarını yapıyor. Bütün bu hazırlıklar Türkiye'nin Idlib'te

2017 yılının Ocak ayında başlatılan Astana görüşmelerinin ana hedefi Suriye'de Şam rejimi ile rejim muhaliflerini temsil eden grupların bir masa etrafında bir araya getirilmesi ve ateşkes koşulları üzerinde anlaşma sağlamaları idi.

konuslandıracağı askeri gözlemcilerle ilgili. Türkiye'nin bu çabaları mutlaka sonuç vermek zorunda. Aksi takdirde Suriye'de kan dökülmeye devam edecek ve şimdiye dek verilen emekler bir sonuca hizmet etmemiş olacak.

Bu aşamaya gelebilmek kolay olmadı. Astana süreci olarak adlandırılan ve Cenevre'de sürdürülen barış görüşmelerinin başarıya ulaştırılması maksadıyla önemli bir kolaylaştırıcı rol üstlenen girişim Türkiye ile Rusya'nın ortak çabaları ve İran'ın da desteklemesi sayesinde yavaş yavaş somut bir safhaya giriyor. 2017 yılının Ocak ayında başlatılan Astana görüşmelerinin ana hedefi Suriye'de Şam rejimi ile rejim muhaliflerini temsil eden grupların bir masa etrafında bir araya getirilmesi ve ateşkes koşulları üzerinde anlaşma sağlamaları idi. Bu maksatla yapılan görüşmelerin ilk üç turunda taraflar arasındaki karşılıklı güven eksikliği önemli bir ilerleme kaydedilmesini engelledi. Mayıs ayında yapılan dördüncü tur görüşmelerde ise bu sıkın-

AL MEETING ON SYRIA

a, July 4-5, 2017

Process #Peace4Syria #AstanaProcess #Peace4Syria #AstanaProcess #Peace4Syria #AstanaProcess #Peace4Syria #AstanaProcess #Peace4Syria



tiların önemli ölçüde aşıldığı ve Astana sürecinin somut bir sonuç doğurmasının önünün açıldığı görüldü. Bu önemli gelişmenin altyapısını 3 Mayıs tarihinde Rusya Devlet Başkanı Putin ile Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Soçi'de yaptıkları görüşme sonunda açıkladıkları "çatışmasızlık bölgeleri kurulması" fikri oluşturdu.

Çatışmasızlık bölgesi" aslında ateşkes rejiminden farksız bir kavram değil. Ancak daha önce sürekli olarak oluşturulan ve bozulan ateşkes rejimi bir türlü istenen sürdürülebilirliğe kavuşturulmadığı için bu defa bu isim değişikliği üzerinden sonuca ulaşmaya çalışılıyor. Varılan mutabakata göre, Suriye rejimine bağlı güçler ile rejim muhalifi gruplar arasında çatışmaların en yoğun olarak sürdüğü dört noktada sözü edilen çatışmasızlık bölgelerinin kurulması ve burada sağlanan çatışmasızlık durumunun altı ay boyunca geçerli olması öngörülmüyor. Başarı sağlanırsa altı aylık sürenin ileriye dönük olarak uzatılması da planlanıyor.

Çatışmasızlık bölgelerinin oluşturulmasının en önemli amacını açılacak yardım koridorları vasıtasıyla bu bölgelere gıda ve tıbbi malzemeler başta olmak üzere insani yardımın ulaştırılması oluşturu-

yor. Aynı zamanda, bu bölgelerde savaşın yarattığı zarar ve ziyanın giderilmesi maksadıyla altyapı faaliyetlerinin de başlatılması öngörülmüyor. Bunlar elbette taraflar arasında siyasi bir uzlaşmaya ulaşılması için önemli ve işlevsel adımlar. Başarılı olursaydı, Türkiye'nin Fırat Kalkanı hareketi sonucunda gerçekleştirildiği gibi, bu bölgelerden ayrılan sivillerin zaman içinde geri dönmeye başlamaları da sağlanabilecek.

İlk çatışmasızlık bölgesi Suriye'nin güneyinde Deraa ve Kuneytra eyaletlerinde oluşturuldu. Bu bölgenin güvenliğini Rusya ile ABD birlikte üstleniyorlar ve Ürdün'ün de bu konuda desteğini alıyorlar. İkinci bölge Şam'ın kuzeyinde Doğu Guta bölgesinde oluşturuldu. Burada çatışmasızlığı Rusya ile Suriye rejimine ait polis kuvvetleri birlikte güvence altına almaya çalışıyorlar. Üçüncü bölge ise Humus'un kuzeyinde oluşturuldu ve güvencesini Rusya üstlendi. Son bölgeyi ise Türkiye ile Rusya'nın birlikte kontrol edecekleri İdlib bölgesi oluşturuyor.

İdlib'te oluşturulacak çatışmasızlık bölgesinin sona kalması ve diğerlerine oranla bu kadar gecikmesi Suriye'deki en karmaşık bölgeyi oluşturu-

masından kaynaklanıyor. Herşeyden önce İdlib'in Suriye muhalefetine kontrolünde bulunan tek eyalet olduğunu belirtmek gerekiyor. Öte yandan, Halep'ten tahliye edilen silahlı militanlar da aileleriyle birlikte İdlib'e yerleştirilmiş durumdadır. Bu bölge, Suriye'de rejime karşı mücadele veren gruplar arasındaki "cihatçı güçler" in en güçlü şekilde konuşlandıkları bölge. Dolayısıyla, aralarında mutabakat sağlanması gereken aktör sayısı diğer bölgelere oranla daha fazla ve bunların birbirleriyle tam olarak anlaşma içinde olduklarını belirtmek de mümkün değil. Bu bakımdan, Türkiye'nin desteklediği Özgür Suriye Ordusu tarafından İdlib bölgesinde oluşturulacak çatışmasızlık bölgesinde gerekli düzenin sağlanması için atılacak adımlarda da son derece dikkatli davranılması ve birbirleriyle çok hızlı biçimde çatışmaya girme potansiyeli olan grupların böyle bir yola gitmeleri için herhangi bir kısılcıma izin verilmemesi gerekiyor. Bunun başarılması elbette sadece askeri önlemlerle değil, aynı zamanda güçlü bir siyasi diyalog gerektiriyor.

Türkiye, 500 askeri gözlemci ile katılacağı İdlib'te kurulması öngörülen çatışmasızlık bölgesinde sürdürülebilir bir ateşkes ortamının sağlanması için Rusya ile yakın bir eşgüdüm sürdürüyor. Rusya Devlet Başkanı Putin'in Eylül ayının sonunda Türkiye'ye yaptığı ziyaretin önemli gündem maddelerinden birini de bu konu oluşturuyordu. Her iki ülke de Suriye'de başarılı olmak gerektiğinin farkındalar. Suriye'nin yeniden huzurlu bir ortama kavuşması ve Cenevre görüşmelerinde bir ilerleme kaydedilmesi için Astana süreci önem taşıyor. Astana süreciyle Suriye'de oluşturulan çatışmasızlık bölgeleri fikrinin uygulanması ateşkesin sürdürülebilirliğini kanıtlayacak. Çatışmasızlık bölgeleri içinde en kritik duruma sahip olanın İdlib olduğu düşünüldüğünde, Türkiye ile Rusya'nın işinin kolay olmadığının da altını çizmek gerekiyor. Ancak Suriye'nin yeniden huzura kavuşması için de zoru başarmak gerekiyor. ■



İdlib Operasyonu İçin Askeri Hazırlık

